

Vandring i finnmarkerna

X

Levnadsteckning av Magnus Jansson Knox.

Jag väger 65 kilo, är född av fattiga hemmansägare år 1843. Min fader Jan Jansson 87 år, min moder 72 år, Märta Jonsdotter på Savolaxtomta.

Så börjar Magnus Knox sin levnadsteckning och han fortsätter. Knox har varit 8 dagar i småskola. Gick den 3 mil långa vägen till Gunnarskogs kyrka, las för pastor Roién år 1859. Sedan sommardräng hos Magnus Håkansson på Rådmilstorp i Timbonäs. Sedan dräng i två år hos den förmögne bonden Mattes Pålsson i Axland, som hade 15 kor, 25 får, 2 hästar på vintern och 4 kalvar, 1 gris och råttor utan räkning.

Min lön var ganska ringa: 8 kronor och vadmalskläder och ty's kläder. Där var jag år 1861—1862. Men jag lärde ändå något av jordbruk och kolning och bråthuggning. Han fick 311 snes bråtråg det ena året jag var där. Sedan hemma hos föräldrarna i tre år. På dessa började jag lära mig handaslöjd.

Var med en snickare i tre veckor. På lördagsmiddagen bad jag honom lära mig märkning och tolkning och hopsättning, och jag lovade att bliva med mera, men ej så blev. Då sade han: "Den Savolaxtomtguten var en kanaljeskålm, han lärde av mig att märka ihop allting på egen

hand, men han fick väl ingenting för arbetet på tre veckor, och då bör det väl gå. Man skall ej förspilla sin tid i onödan heller!

M. Knox är en medelmåttig man. 65 kilo väger han, och var han går i lärdom får, och något han förstår och något han förtjänar — och ingen honom det förmenar.

Mina uppgifter ifrån 20 år med framåt. I min ungdom uppfann jag och gjorde 12 kakelugnar av täljsten. Sedan började en annan och gjorde många. Nu har jag murat så många av tegelsten, så att jag ej vet någon räkning på.

Min snickring har varit många ting: 14 salmodikon, styrstolar utan räkning, 26 vävstolar, vid (omkring) 20 mjölarker, 10 kälhyllor. Skåp, både stora och små, som gummor bredvid skall gå — utan räkning. Men inga Cefanner har jag gjort, förty tjuvar på dem gladligt ser. Och så många bord och slagbord och trinne bord har jag gjort, så att 100 tunnor sill det går åt fort.

13 hackmaskiner, över 60 med soffor och sängar, golv och tak utan räkning, en mängd fönsterbågar. Dörrar många som på gångjärn gå när man komma skall, — utan räkning. Men så bli de ej räknade heller, de som kommer. En mängd laggkärl å store degtråg å små tråg, mer än min vilja, och andra småsaker som ingen kan åtskilja. En stenkällare, 7 vattenbrunnar, 2 svarvstolar. Jag har svarvat både trint och vint. 15 par hyvelbänkskruvar, 11 hyvelbänkar,

14 lykter, många boslädar, en folkvarn i Luskatorp. Där målde jag min säd till gott mjöl år 1875 till 1889, då ombyggde jag kvarnen till överfallshjul och kugghjulslykta och hon går små stunder ännu i en så liten bäck. Jag har målat simpla färger, vita och bruna, svarta och blåa. År 1875 började jag att sida småsaker och det gick bra. År 1890 och 1894 smidde jag på 6 åkslädar, och plogar har jag gjort nya och lagat gamla, en 25 stycken var hyst.

En arbetssam man lär under tiden mycket, men en lat man lär litet. Jag har levat som simpel bonde, arbetat mycket tungt, borttagit 52 stenrös ur åkerfläckar och gjort en åker av dem och ändå mera. Upptagit 1200 famnar myrland och rödfärgat våra hus. 95 dagsarbeten med ängsvändning, byggt lador och hus med stor möda för att insamla vår gröda. Och vintern 1887 gjorde jag 10 dörrar, 18 fönster och golv och tak i en liten byggnad, samt 4 slädar och smidde på. Jag var 24 år då jag började göra de svarta likkistorna, men det blev fortfarande allt värre, svartare och svartare, nu har jag en summa på 222. Jag har nog under tiden uppskrivit deras namn".

År 1901 köftade jag Savolaxtomta av min fader Jan Jansson, 4 öre 22 pänning skatt för 1.000 kronor, men det blev att föröka mödan med en sådan handel, men ej att föröka barnen, de var allt som de var i räkning.

Det var att mottaga gamla förfallna hus att flytta och ombygga, och förfallna gårdesgårdar har jag uppsatta som nya, över 2.000 störrpar på dessa 7 år. Och gjort en liten stendam i dalen på 42 steg i längd, och ett

djupdike i myren för att få fall till tröskverk, som går med vatten som nedkommer från himlen". Jag har huggit bräteland år 1869 och sådde fem fjärding råg och fick 65 snes. Det blev 15 tunnor. Tio sålde jag för 20 kr. tunnans, de andra tunnorna användes i hushållet. Vi var fem personer och det gick en tunna i var strupe. Jag sådde gräsfrö, två tunnor säker, sållad dråse i brännan och fick 140 stora säter torrt hö, andra året 120, tredje året 90. År 1872 100 snes bygg samt åkerråg. Men sanningsenligt är att jag vårdar skogen väl ändå. På den hårda marken där får han stå till timmer, och vart träd som jag fäller ned, jag tager kvisten vara på, och av gårdesgårdar likaså. Jag plockar upp störändan ur jorden till vedbrand, och det tror jag är väl en god gärning.

Men gödselhögen, den skall vårdas väl till jordbruket, för den som har gödsel, han får rågbröd, han får vall och havre likaså, och den som har gödselvatten, han får allt ost och smör på bröd. Och potatiskålen orh småpotatisen det har jag i många år nedplöjt i jorden. Det är nästan halva gödselvärdet, det blir ovanligt vacker bygg — ax, så stora som kattromper och korn så blanka som draglim i goda år. Detta var ett sammandrag av den levnadsteckning han själv lämnat, och som visar att Magnus Knox var en flitens man. I slutet av sin levnadsteckning säger Knox: "Det händer att människorna narrar mig någon gång, men då gör jag dem samma ära igen.

I nästa artikel förflyttar vi oss tillbaks till den 21 september 1821 då Gottlund vandrar in i Bogen.